

ORIENTĂRI VALORICE ALE TINERILOR ÎN CONTEXTUL PANDEMIEI

VALUE ORIENTATIONS OF YOUNG PEOPLE IN THE PANDEMIC CONTEXT

*Antoci Diana, dr., conf.univ.,
Catedra Psihopedagogie și Educație preșcolară,
Universitatea de Stat din Tiraspol,*

*Antoci Diana, PhD, associate professor,
Chair of Psychopedagogy and Preschool Education,
Tiraspol State University*

Abstract. *Value orientations represent the essential contents of the personality and include behaviors, affective states, attitudes, convictions and values that constitute the totality of hierarchical relationships. These elements are developed in social environment and are changed throughout ontogenesis. Taking into account the transformations that have affected the whole society during the last year, a study was undertaken focused on identifying the particularities of value orientations of young people in the pandemic situation. The research results highlighted the specifics of hierarchical organization of value orientations of young people that are reflected through behavioral, attitudinal, and thinking manifestations. The exposed data provoke some reflections on the tendencies of young people and possible perspectives in assessing and addressing the consequences of the pandemic situation.*

Rezumat. *Orientările valorice reprezintă conținuturile esențiale ale personalității și includ comportamente, stări afective, atitudini, convingeri și valori care constituind totalitatea relațiilor ierarhice. Acestea elemente se dezvoltă în mediul social și se modifică pe parcursul întregii ontogeneze. Luând în considerație schimbările ce au atins întreagă societate pe parcursul ultimului an a fost întreprins un studiu axat pe identificarea particularităților orientărilor valorice ale tinerilor în situația pandemică. Rezultatele cercetării au reliefat specificul organizării ierarhice a orientărilor valorice ale tinerilor care se reflectă prin manifestările comportamentale, atitudinale, reflexive. Datele expuse provoacă spre unele reflecții despre tendințele tinerilor și posibile perspective în evaluare și abordare a consecințelor situației pandemice.*

Cuvinte cheie: *educație online, orientare valorică, formarea personalității.*

- **Introducere**

Situația pandemică creată a atins întreagă lume afecțiunile fiind constatate la nivel mondial și Republica Moldova nu este o excepție. Impactul pandemiei asupra ființei umane la moment încă nu este evaluat, consecințele și ecourile urmează a fi cercetate și observate pe parcursul următorilor ani și, prin urmare, fundamentate și elaborate noi abordări științifice racordate la cerințele contemporaneității.

Este de apreciat rapidă adaptare a omului la situația pandemică ce a provocat schimbări în: modul de viață, care a devenit mai mult sedentar; procesul de comunicare, fiind diminuată în forma directă la maximum; felul de a reflecta, dominat de individualism și egocentrism; manifestările orientărilor valorice ale tinerilor și adulților influențate de realitate cotidiană etc.

- **Întrebări de perspectivă.**

Prin acest articol am încercat să reflectăm și să găsim răspunsuri la următoarele întrebări:

- Care sunt tendințele dominante manifestate de tinerii în situație de pandemie?
- Care este ierarhia orientărilor valorice ale tinerilor contemporani în perioada pandemică?
- Ce perspective, acțiuni urmează a fi întreprinse de tineri în viitorul apropiat?

Întrebările sunt unele vaste și prin conținuturi ce urmează prezentăm unele poziții care au constituit rezultatul unor reflecții, meditații și cercetări efectuate.

- **Reflecțiile asupra orientărilor valorice și situației de pandemie.**

Restricțiile provocate de pandemie au facilitat utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicație pentru exprimarea pozițiilor, gândurilor, emoțiilor în rețelele de socializare. Totodată, tehnologiile informaționale oferă oportunitate pentru evaluarea personalității prin manifestările sale comportamentale, emoționale, atitudinale, cognitive și axiologice. Prin urmare, acestea constituie un ansamblu de componente al orientărilor valorice ale omului.

Conform observărilor și analizelor realizate constatăm că în mare majoritate a cazurilor pandemia anunțată a avut un impact negativ asupra ființei umane. În primul rând, situația anunțată a provocat emoții distructive din cauza noutăților permanent negative reflectate prin mass-media și alte surse informaționale despre multiple decese și complicații de sănătate fiind consecințele infectării de Covid-19, imobilitatea fizică și socială a perturbat activitatea cotidiană bine organizată pe parcursul anilor de ființa umană. În al doilea rând, acestea au constituit baza pentru reexaminare a sensului vieții și restructurării a valorilor, dar, poate, și constituirii unor valori în sfera personalității care până la moment nu au fost formate.

În literatura din domeniul pedagogiei și psihologiei conceptele de valoare și orientare valorică găsim diverse interpretări și definiții, printre care identificăm unele contradicții, suprapuneri, ceea ce denotă despre actualitatea problemei și necesității realizării unui studiu continuu. Prin urmare, propunem unele abordări științifice ale savanților în vederea caracterizării și precizării a orientărilor valorice.

Cl. Kluckhohn [*apud* 4] definește orientare de valoare ca o „concepție organizată și generalizată, influențând comportamentul, cu privire la natură, la locul omului în ea, la relațiile omului cu ceilalți și cu privire la dezirabil și indezirabil, așa cum pot fi acestea legate de mediu și de relațiile inter-umane”.

Din perspectiva pedagogică N. Silistraru [3] consideră că orientărilor valorice adesea li se acordă aceeași semnificație ca și convingerilor – produsul dezvoltării mai târzii a individului. Fenomenul convingerii înseamnă că discipolul și-a descoperit Eu-1 și a conștientizat ce valori au fost interiorizate de către el. Rezultă că directivele sociale devin convingeri datorită unei activități benefice de cunoaștere. Nu toate directivele sociale sunt ridicate la nivelul convingerilor, multe așa și rămân reglatoare neconștientizate de comportament.

B. Voicu [4] menționează, că atitudinile și comportamentele pot fi expresia mai multor valori. Atribuirea manifestărilor efect către valorile cauză se impune imediat ca o nouă dificultate în studierea valorilor. Soluția este, ca de obicei, explicația teoretică atentă, consistentă, validată apoi prin analiza datelor empirice. Prin urmare, considerăm, că orientare de valoare poate să se manifeste prin mai multe atitudini, convingeri, comportamente și să fi e în relație cu alte valori din sistemul de valori al personalității.

D. Antoci [2] definește orientarea valorică ca un proces de monitorizare de către o valoare sau de un set de valori al ansamblului de convingeri, atitudini, comportamente care sunt într-o interrelație ierarhică în cadrul sistemului personalității. Unitatea completă care combină corelația valorilor ierarhic plasate în funcție de preferințele și situațiile actuale ale personalității constituie

un sistem de valori, care se schimbă static continuu pe parcursul întregii vieți a subiectului și de dezvoltare dinamică într-o perioadă mai lungă de viață cu atingerea punctelor transcendenței.

Formarea valorilor are loc în procesul educațional desfășurat în familie, instituțiile de învățământ, în mediul social. În situația pandemică procesul educațional se realizează în mare parte în regim online, care a devenit unul actual, necesar și sigur în vederea evitării riscului de infectare. În afară de acesta avantaj, vom putea găsi și altele: dezvoltarea dinamică a competențelor digitale la cadrele didactice și subiecții ce învață; economisirea timpului pentru deplasarea către instituția de învățământ/serviciu; pregătirea mai minuțioasă pentru ore și altele, inclusiv și cele care nu țin de procesul învățării.

Concomitent cu avantajele învățării online pot fi evidențiate și dezavantajele: petrecerea timpului în exces în fața computerului; insuficiență de socializare; apariția sau creșterea nivelului de anxietate; imposibilitatea manifestării și recepționării complexității stărilor afective dominante etc. Dar cel mai mare dezavantaj poate fi atribuit la dificultatea educării a subiecților, adică, ne referim la ceea ce nu ține de conținuturile instruirii, dar la formarea calităților general-umane în cadrul personalității, dezvoltarea orientărilor valorice etc.

Complexitatea conceptului de orientări valorice include un ansamblu de componente (comportament, afectivitate, atitudine, convingere, valoare), care sunt în strânsă corelație între ele și au o structurare ierarhică în procesul de formare a valorilor [1]. Elementele care participă în conturarea valorilor devin componentele orientării valorice și deja se subordonează valorii și direcția de funcționare este inversă. Acest mecanism este unul important pentru sistemul educațional și poate fi utilizat în mod eficient de cadrele didactice nu doar prin educația directă a subiectului.

Pentru a determina conținuturile exacte ale orientărilor valorice este necesar să cunoaștem evoluția formării treptate a valorilor în cadrul personalității, și care sunt valorile în timpul actual, adică, în perioada când domină haosul provocat de COVID-19, sunt impuse restricții în mai multe domenii și resimțite de fiecare de noi. Întrebarea ar fi: *se modifică orientările valorice în situație de pandemie?* Este o întrebare dificilă. Fiecare din noi poate numi valorile care, posibil, au fost formate în procesul instructiv-educativ în regim direct de interrelaționare, dar dacă întrebăm: cum am realizat sau realizăm acest proces de formare a orientărilor valorice? Fiecare întâmpină dificultăți de a răspunde, și aceasta, fără să ne referim la perioada actuală de pandemie, sau, se reproșează că „și așa nu am avut timp pentru a educa, e puțin timp de a preda și a evalua”, sau, se confundă procesul de predare-învățare-evaluare cu educație, sau se consideră, că la instituție de învățământ vin să învețe și atât.

• **Studiul experimental al orientărilor valorice**

În prezentă cercetare a fost aplicat Chestionarul pentru evaluarea orientărilor valorice (CEOV după D.Antoci [1]), care permite determinare a 8 tipuri de orientări valorice caracteristice tuturor subiecților și care sunt stabilite prin intermediul a 5 componente structurale: comportamente, stări afective, atitudini, convingeri și valori. În experiment au participat 101 de subiecți de vârstă tinereții (de la 20 ani până la 35 ani) în luna octombrie-noiembrie 2020.

Figura 1. Indicii medii ai orientărilor valorice ale tinerilor după CEOV (puncte)

Aplicarea instrumentului dat permite identificarea următoarelor orientări valorice: *morală, recunoașterea socială, avantajul material, creația, dezvoltarea personalității, sănătatea, dezvoltarea profesională, familia*. Rezultatul cel mai înalt (66,15p.) a fost obținut la orientarea valorică *familia*. Acest fapt indică asupra valorificării persoanelor dragi, apropiate prin sânge sau

căsătorie, copiilor, părinților; scoate în evidență specificul relațiilor de dragoste, încredere, susținere, respect, empatie, devotament etc. și devine mai evident în situații dificile, periculoase pentru viață. Un alt scor înalt se constată la *morală* (62,69p.), ceea ce denotă faptul că s-a realizat un proces de reflexie asupra celor întâmplate și prioritatea a fost dată luării unor decizii conștiente raportate la viață, societate, responsabilitate etc. și manifestate prin comportamente și atitudini.

Cei mai scăzuți indici se constată la *avantajul material* (52,85p.) și la *recunoașterea socială* (54,77p.). Este apreciabil faptul, că tinerii din țara noastră nu pun accent mare pe aspectul material, bani, acțiunile nu se reduc doar la câștigul banilor și, posibil, aceasta constituie una din diferențele dintre subiecții din Republica Moldova și cei din țările Europene. Acest fapt se datorează specificului mentalității, mediului socio-cultural, educațional etc. din care provin subiecții experimentali. Recunoașterea socială este mai scăzută comparativ cu alte variabile din cadrul orientărilor valorice. Deși recunoașterea socială este una importantă pentru perioada adolescenței și tinereții. Acest rezultat poate fi explicat prin situația pandemică instalată aproape în toată lumea și condițiile de viață impuse – limitare în mișcare, insuficiență de comunicare, diminuarea procesului de socializare afectivă fizică etc. Restricțiile și adaptarea la un alt mod de viață au atenuat semnificația unor evenimente, tradiții, manifestări sociale și mai mult au scos în evidență alte valori, cum ar fi: viață, sănătate, familia. Corespunzător, tinerii au valorificat timpul liber pentru dezvoltarea personală, profesională și creația. Situația pandemică anunțată a avut atât dezavantaje, cât și avantaje: a scos în evidență lipsa unor competențe de a face față provocărilor și necesităților sociale, educaționale și personale; ne-a impus să reflectăm asupra celor întâmplate și să reierarhizăm sistemul de valori.

• **Concluzii**

Astfel, în urma analizei rezultatelor obținute, constatăm: schimbările radicale cu efect puternic și rapid în mediul social sublimează întreagă ființa umană și provoacă modificări și sfera personalității și sistemul de valori; dominarea în sistemul ierarhic de valori al tinerilor valorilor morale, vitale și celor personale, cum ar fi familia. Situația de criză impune modelarea în manifestare a tuturor componentelor orientărilor valorice ale personalității. Sintetizarea datelor scoate în evidență tendințele tinerilor spre individualizare, manifestarea atitudinilor de respect și responsabilitate față de cei apropiați și cei din mediul social. Consecințele situației pandemice vor avea un efect continuu și vor fi resimțite pe parcursul unei perioade îndelungate atât din perspectiva fizică, cât și cea psihologică.

Bibliografie

- ANTOCI, D. Teoria și metodologia formării orientării valorice a adolescenților și tinerilor. Monografie. Chișinău: S. n., 2020 (Tipogr. „Print-Caro”). 220p.
- ANTOCI, D. Value orientations and attitudes: specific of manifestation and relationship at adolescence and youth ages. In: *Вісник Національного університету «Чернігівський Колегіум» імені Т.Г. Шевченка*, серія: Педагогічні науки, categorieя «Б», випуск 7 (163), 2020, с. 38-45.
- Silistraru, N. *Valori ale educației moderne*. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2006. 176p.
- Voicu, B. Values and the sociology of values In: *Sociology*. Coord. Lazăr Vlăsceanu, Iași: Editura „Polirom”, 2010, pp. 249-294. [citat 26.02.2020]. Disponibil: https://www.academia.edu/3190136/Bogdan_Voicu._2010._Values_and_the_sociology_of_values_pp._249-294_in_Laz%C4%83r_Vl%C4%83sceanu_coord._Sociology_Ia%C5%9Fi_Polirom._in_Romanian_language_